

СЕКЦІЯ III: ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В РОСІЙСЬКОМОВНИХ РЕГІОНАХ

Людмила ЦІПЦЮРА,

Лариса КАДУРІНА

Національний університет
"Києво-Могилянська академія"

ПРО ДЕЯКІ ЛІНГВІСТИЧНІ НАСЛІДКИ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ДВОМОВНОСТІ

Активна російсько-українська двомовність є об'єктивною реальністю мовної ситуації в Україні сьогодні. Це зумовлено тривалими культурними, економічними й політичними зв'язками між країнами і структурно-типологічною близькістю російської та української мов.

Закономірний наслідок — відчутна лінгвістична інтерференція, що спостерігається в обох мовах і практично на всіх мовних рівнях: у фонетичній, лексичній, словотворній, морфологічній, синтаксичній.

Під лінгвістичною інтерференцією слід розуміти будь-які мовні явища, що виникли внаслідок взаємодії двох мов, двох комунікативних систем. Найчастіше це — перенесення мовного матеріалу і моделей з однієї мови в іншу, зміна артикуляційних навичок та фонемних полів, вилучення з мовного обігу певних одиниць або структур. Але це можуть бути і явища ширшого плану — процеси стимулювання або гальмування розвитку певних особливостей, виникнення нової тенденції і т. п.

Саме інтерференція є однією з головних причин тих порушень літературних норм, які спостерігаються сьогодні і в російській, і в українській мовах на території України, і характерні для людей різного віку та різних верств населення.

Немає сумніву, що саме інтерференція перш за все призводить до виникнення і формування мовного суржиків.

Отже наслідки мовної інтерференції — це не поодинокі порушення норми, а нова сукупність нових системних відносин і, врешті-решт, формування нової системи.

Як свідчать інструментальні дослідження, аудиторський аналіз, соціо-лінгвістичні дані, найбільша стійкість притаманна фонетичній інтерференції. Стійкість фонетичної інтерференції така велика, що виходить за межі власне білінгвістичної частини населення і спостерігається у вторинних монолінгвів у вигляді фонетичного субстрату, успадкованого ними від системи, якою вони вже не володіють.

Як зазначалось, інтерференція має місце і в російській, і в українській мовах, але, що важливо, сфера і шляхи її реалізації не тотожні. Для російської мови це, передусім, система ненаголошеного вокалізму, кореляція приголосних за м'якістю — твердістю, ритмічна структура слова; для української — лексика і морфонологія.

*Геннадій ЗОЛУХІН,
Ніна ЛИТВИНЕНКО*

Національний медичний університет
ім. О. О. Богомольця

ПОРІВНЯЛЬНИЙ МЕТОД У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ РОСІЙСЬКОМОВНИМ СТУДЕНТАМ

Відомо, що в мові нація закодує всю свою історію, здобутки культури, світогляд. Мова єднає між собою представників певного народу в часі і просторі, є джерелом національних ідеалів.

Тривалий час офіційна політика трактувала розв'язання мовних проблем лише в одному напрямі — розширенні суспільних функцій російської мови. Українська мова різними заходами була майже витіснена з багатьох шкіл та вищих навчальних закладів, батьки-українці часто звільняли своїх дітей від вивчення “неперспективної” української мови. У більшості міст, де переважає українське населення, майже не було національних шкіл. Та навіть у столиці України їх було не так уже й багато. Так, ще на 1990-й рік у Мінському районі міста Києва із тридцяти шкіл лише дві були українськими. Викладання українською мовою в школах та вузах теж розпочато не так давно. Тому мусимо визнати, що, крім західних регіонів нашої держави, всі інші зазнали тотальної русифікації, це наклало помітний відбиток на формування світогляду, знання історії, культури, традицій, духовної спадщини України і, зокрема, на рівень